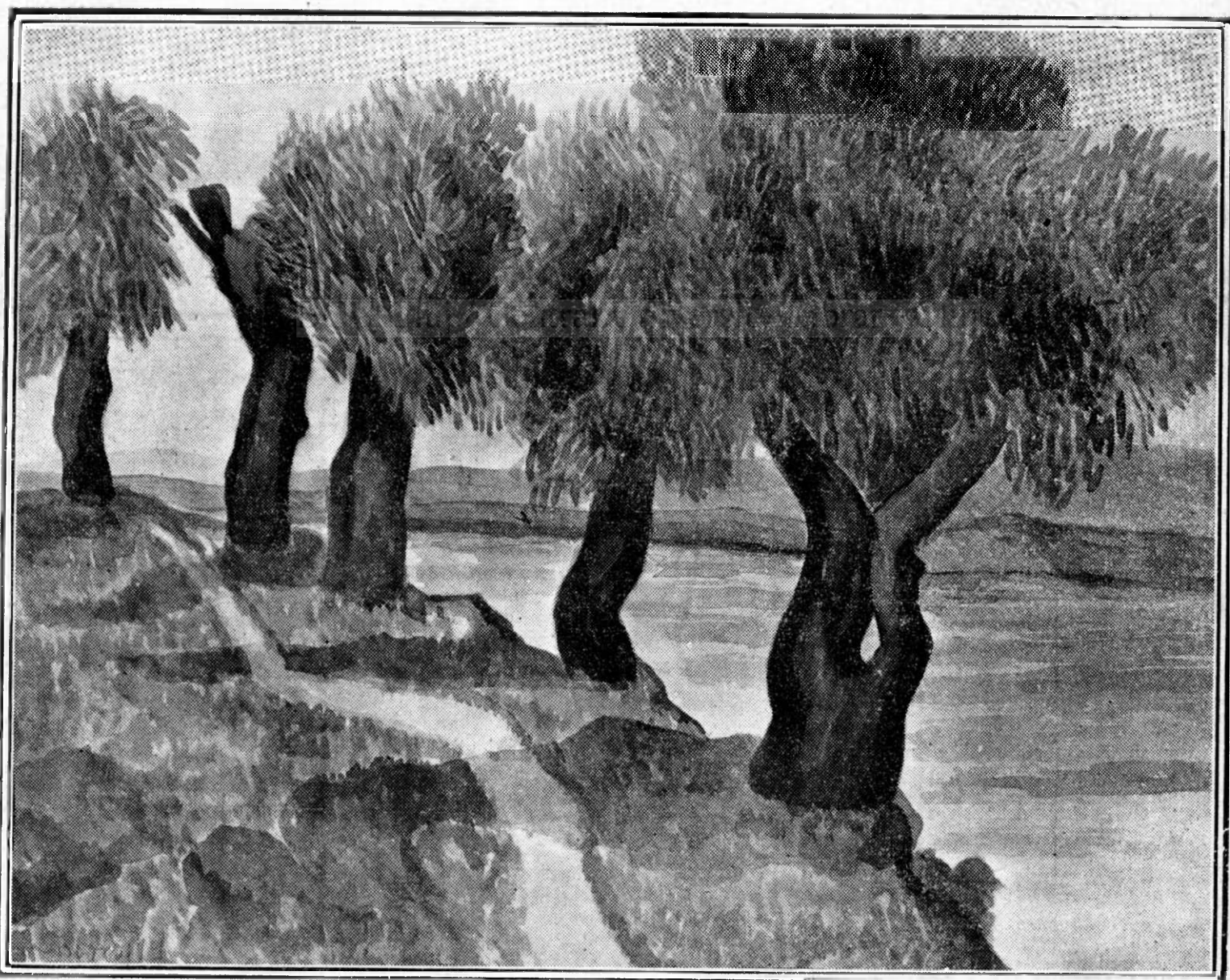

12. SEP. 1927

UNIVERSUL LITERAR

LEON VIORESCU : PEISAJ

An. XLIII, Nr. 32.
7 August 1927.

Lei 5

CITIREA

Iubindu-ne învățat-am să răpim
 Din slovele încurcate adevărul,
 Când îmi lăsai pe umeri, vânăț, părul.
 Cu ochii închisi pe cărți — ca să citim.

Atunci am învățat să cercetăm
 Prezentele înțelesuri și trecute,
 Când toate neînțelesurile mute
 Grăiau, simțind că nu le nețetăm

Drapându-ne îndoelile cu torții
 În negru neconjurat, ca și gândul,
 Prin el am învățat, abia îngânându-l,
 Citirea elementelor și-a morții —

Copii abia născuți, orfani și goi,
 Jucându-ne prin suflete orbește,
 Nu știm, însă, nici azi, de ce rotește
 O boltă-atât de-albastră peste noi —

MÂNĂ

Nu mâna de-argint, din leonă, cu degete lungi,
 Pe care-o săruși, gândindu-te cât e de fină,
 Nu mâna cea mândră, ca un dar de regină,
 Spre care te'nalți în genunchi s'o ajungi.

Nu mâna cea repede, rece și fluturătoare,
 Ce trece ca fulgeru 'n sbor peste inima ta,
 Nu mâna din noaptea demonică, tremurătoare,
 Ce bate ca inima, dându-te toată 'ntr'a ta.

Nu mâna ce strigă, și-apoi, ostenit, părăsește,
 Nu mâna de nervi, care biciuie și disprețuiește,
 Nu mâna dramatică, neagră și neodilnită,
 Nici galbena mână, ce bate 'n pământ, părăsită

Ci mâna ta, dreaptă, egală și neafârnată,
 Ce scoală din praf cerșetorul și'n soare 'l ridică,
 Pe care-o primești și pe creștet, și'n inimă-o lași fără frică,
 Prietenă acum și deapaură, sau niciodată.

JERTFA

M'am născut cu Dumnezeu și Domnul Christos,
 Iubind-l în neștiință, prin pulbere, jos,
 Și cu iubirea Lor m'am făcut mare
 Și-am crescut palid pentru fiecare.

Până când Ei s'au înălțat sus,
 Chemând pământu'n Răsărit și Apus,
 Ca luna și soarele din înălțimi,
 Peste inima mea și-a făcutei mulțimi.

Eu tot pe sub soare și lună
 Am rămas cu zorile și noaptea bună
 În ele-am crezut și cred cu tărie,
 Cu patimă și melancolie.

Pământul 'l ating ușor și'n neștiere,
 Să nu-mi sperie noua iubire,
 Ce-o port pe sub ceața de plumb a misterului,
 Slavă lui Dumnezeu, lui Christos și a Cerului.

M. CELARIANU

PETRECCERE

SYLVIUS ROLANDO

Dar după două ore, muzica s'a oprit pentru odihnă și jozul, care dudua ca un cazan în clocoț, s'a spart... Numai decât perechile s'au rupt!... Tinerii încălzit, obosiți și excitați, îmbrâncindu-se au dat năvală în cele două odăi, dormite de băutură și puși pe scandal. Pe coridor au rămas doar fetele și copiii!... Fetele sunt obișnuite cu nepăsarea flăcăilor! Parcă așa vrea ordinea firească a lucrurilor! De aceea, prinse la braț sau după talie, se plimbă liniștite, calme, nepăsătoare la nepăsarea băieților, înjghebând în lipsa lor, o convorbire plată de gospodărie, de casă și familie... În schimb, copiii, în casă cu Marghit, Dănilă și Eva, joacă flăcăiește, ca la munte, cu strigări ungu-rești și românești!...

Din odăile de primire s'a pornit un zgomot tare, dar nedeslușit, un amestec de vorbe, râsete, ciocniri de sticle și de farfurii. Câțiva flăcăi potoliți, își amintesc de fete și galanți ies pe sală în mână cu un pahar cu vin sau o bucată de

slănină, infiptă în furculiță, pentru a leasa zilei. Imediat liniștea s'a stricat!... Sunt îmbrânceli, râsete prostești, supărări factice... Sosesc alți flăcăi. Alt răs, alte chicote! Freamătul se întefeste... băieții devin agresivi... fetele provocatoare și cochete fug sau se ascund... băieții aleargă după ele și prinzându-le le ciupesc cu poftă de sân și de fese... Strigătele, frânturile de vorbă se întretăie, se amestecă cu soapte, râsete, chinături, cu zgomotul picioarelor și lovirilor îmbrâncelilor... E o mișcare totală, o zarvă, o promiscuitate de corpuri iscodite de aceleași doruri... Petrecerea e în toi... S'a prefăcut într-o zguduire colectivă, o deșănțare puternică a sexualității comprimate. Oamenii au căpătat apetite de fiară împiedicată... E un spasm nelămurit, haotic, inconștient, o comprimare de energie, de excitație maximă, care cere într-un fel o descărcare, o liniștire... când deodată se aude vocea răgușită, dar justă și simpatică a domnului

Abrudan, prinsă într'un cântec de cazarmă vechi, demodat, stupid, totuși potrivit împrejurărilor și plin de savoare:

Bei der grosse Josephine
Ist ein gross Skandal gemacht
Der eine spielt mit Violine
Der andre zieht die Stiffel aus...
Ra ta bum sa ra sa
Ra ta bum sa ra sa
Ra ta bum sa ra sa
Ra ta bum...

Și numai decât întreaga petrecere, din odăi și până'n coridor a căzut sub puterea cântecului. Țigani s'au tras lângă cântăreți, țambalagiul improvizază floricele la țambal, contrabasistul rupe cu putere ritmul fiecărui vers, toate urechile au prins melodia, limbile s'au dezlegat ca vrăjite, toți, indiferent de vârstă și de naționalitate știu să cânte necștește, glasurile s'au apropiat după timbru împărțindu-se în două: una cu melodia caialaltă cu terța și în clădirea cea mare, sombră, masivă și rece, în vecinătatea tumbelor cu cadavre, răsună ca o revarșă a vieții, melodia batjoritoare și plină de înțeles:

Bei der grosse Josephine
Ist ein gross Skandal gemacht...

.....
În timpul acesta Marghit se apropie de Gyuri baci, care de la masa lui surâde fericit și indulgent.

— Tată, au venit Jidanii...

— Au venit Jidanii, Tață, Jidanii...

Fetița cu amândouă mâinile a prins capul bătrânului și ca pentru un mare secret și important serviciu îi șoptește în ureche, cu o gingășie prefăcută și conștient perfidă:

— Tată! Au venit Jidanii... Jidanii de azi dimineață...

— Care Jidani?... se răstește Gyuri baci, ca un om trezit deodată și adus din indolența completării în planul realității.

— ...Hahamii, care vor să vadă mortul de sus...

În sfârșit bătrânul își amintește. Într-adevăr sunt Jidanii de dimineață... Nu s'au lăsat... Au venit să-și spele mortul și să-l pregătească... Fir'ar ai dracului!... Ce dobitoci!... Gyuri baci surâde gândind la atâta naivitate. Dar Jidanii au promis bacșiș, așa că treaba devine serioasă.

— Hai, mai repede tată!... îl îmboldește Lăcusta.

— Ho! stai domol...

Gyuri baci se ridică, își ia cheile din agățătoare și mulțumit de gândul bacșișului se strecoară afară. Nimeni nu ia seamă, iar cântecul își urmează cursul său sălbatic și fericit.

Odată plecat, Marghit trece în coridor și prinzând pe Anania de nasturele hainii îl trage deoparte. Atingând pe frumosul bărbat, mâna ei simte un tremur: un mod înfundat i se ridică în gât, ochii au căpătat o privire tramic, în timp ce întreaga ei față se acoperă de un surâs senzual și pătimaș...

— Domnule Anania, au venit Jidanii...

— Ce Jidani?

— Au venit niște Hahami să se roage pentru mortul de sus... pentru cel de la nr. 8.

— Marghit, tu minți... se răstește Domnul Anania.

— Zău, să mor...

— Ai văzut tu?... Spune drept...

— Să mor!... au fost și azi dedimineață...

Odată incredințat, Anania se'nfurie.

A. BĂEȘU: MAICA STARITA

LEON VIORESCU : PEISAJ

Jidani în institut!... Asta pentru el e o provocare directă, o insultă... Figura lui s'a îngreuiat cu o grimasă iute și întu-necată de om puternic, mâniș la gândul c'a fost înșelat și nesocotit.

— Nu minți, Marghit?

— Zău! Să-mi sară ochii din cap... Apoi, într-o invitație glumeață provocatoare și rugătoare totdeauna, ea îl îndeamnă:

— Mergi și-i bate... Domnule Anania mergi și-i bate...

Ideia lui Marghit a fost fier răscolitor în capul îngust de idei al lui Anania. Tocmai atunci se apropia de ei Bōjike, muștrându-i cu un surâs fericit, străină de petrecere și de orice altă prețea- pare, afară de Anania, de masculul Anania, prost și brutal, dar bărbatul, care pentru ziua aceea e al ei și nu trebuie să-l piardă... Anania, față de Bōjike, simte stimulul evidențierii și al grozăviei... Ar vrea să înfăptuiască ceva mare, o încercare de cucerire, de subjuga-re... Ce folos?... În zadar brațul îi e tare, căci mintea e lipsită de darul imaginației și doar instinctul pervers se zbate ca o muscă prinsă sub clopot... Îndâr-jit el își caută un asociat și privirea i se oprește pe Ioșka socialistul. Ioșka singur și izolat cată la lume cu privirea lui hădă... Anania nu-l iubește; de multe ori a trebuit să-i simtă răutățile și bat-jocora, dar pentru treaba lui e bun.

— Ioșka, vino'ncoa!...

Ioșka se apropie ironic. Ironia pe fața lui Ioșka fără nas și cu jumătate de gură infundată se încrestează oribil... Intreaga lui figură pare plesnită... Numeroase cute, brazde și fisuri se amestecă și se întretaie ca într-o turtă de lut uscată în plinul soarelui... Anania, Ioșka, Bōjike și cu Marghit, ascunși sub scara de piatră, alcătuiesc un grup izolat și ferit. Din depărtare se aude cântecul: Bei der grosse Iosephine...

Anania începe:

— Domnule Ioșka, au venit Jidani să se roage...

— Ce Jidani?

— Niște hahami să facă rugăciuni... Au sus un mort...

Lui Ioșka, fața i s'a zbârcit și mai tare, perdeaua nărilor s'a ridicat, gâurile nasului s'au deschis larg, viermă-noase; în gură se văd dinții lungi, mur-dari, purulenți... Bōjike surâde fericită și mândră... Marghit a fost prinsă de un tremur nenatural, un tremur de amoret-zat în goană, cu clănțanit de dinți și mișcări convulsive ale picioarelor.

— Bateți-i, bateți-i!... Îndeamnă feti-ța, încându-se de emoție cu vorbele...

— Ce facem cu ei, domnule Ioșka?

— Păi ce să facem?

— Eu ași zice... să nu pierdem ocazia... O mamă de bătaie...

— Nu... răspunde Ioșka, care a cumpă-nit situația... pot să ne reclame...

— Ce dracu, domnule Ioșka... așa oca-zie...

— Altceva, altceva...

— Ce anume?...

— Trebuie să găsim noi altceva.

Ioșka stă puțină vreme concentrat în elaborarea unui plan, apoi începe să cea-ră deslușiri:

— Unde sunt ei acum?

— În sala nr. 8.

— Și ce fac acolo?

— Să roagă... Apoi și'l spală și'l ung...

— Unde vine sala?

— Sus... lângă cancelarie... e cea cu ferestrele deschise în curte...

— Cancelaria e goală?...

— Goală... dealtminteri tot Institutul e gol... Nu ne știe nici dracu.

— Bine... Acum ascultați!

Ioșka începe să detalieze un plan cu multe amănunte. A prins topografia lo-cului și momentele psihologice ale acțiunii. Ceilalți îl ascultă atenți. Marghit, din când în când traduce măreția lucrăturii prin exclamațiuni și bătăi din palme. Gyuri baci scoboară scara mulțumit cu bacșișul în buzunar.

— Dar voi ce faceți aici? Haideți la petrecere...

— Avem o treabă, Tată... Vrem să pă-călim pe cineva...

Gyuri baci a trecut fredonând: Bei der grosse Iosephine...

Ioșka dă ultimile porunci, după care se despart. Anania, Bōjike și cu Ioșka

urcă scara către sala nr. 8, iar Marghit după planul stabilit, scoboară în bucătă-rie, înșfacă o sticlă destupată și cu ea în mână se surișează printre invitați, în curte la grajdul câinilor, unde strigă pe Șandor nebunul:

— Șandor, Șandor!... a spus domnul Anania să dai drumul câinilor... Nebunul n'aude, râneste înainte grajdul, cufun-dat în treaba lui.

— Șandor, strigă Lăcusta... Uite vin... Domnul Anania îți trimite vin... Na... (Și cu sticla stropește printre gratiile porții. Nebunul la mirosul alcoolului se oprește din lucru... O lumină de viață par'că îi înviează figura... Să o clipă năuc... Năucia în locul privirii lui de obicei moarte, e o schimbare, un progres... Ince-tul cu inctul, în timp ce fata îl stropește cu alcool, chipul i se schimbă, ca-pătă o expresie, par'că o dorință... Deo-dață se ridică... Pe figură i s'a imprimat un aspect animalic, un amestec de pofță și de spaimă... Fetița îl excită mereu:

— Șandor, dă drumul câinilor... Uite... îți dau sticla asta... Toată sticla...

Simțurile brusc excitate au deșteptat în nebun un rudiment de judecată și au scos la iveală, adunând din pustiul su-fletului său, frânturile unei rămășițe de memorie... Această cuminenție îl tortu-rează cumplit... Iși dă seama, că pentru clipa de delicia și de amețală pe care o presimte, trebuie să se supună, s'a-sculte, s'asculte cămește...

— Șandor, uite vin... Na!... Ține... Lă-custa, siropindu-l, se tot îndepărtează. Nebunul deschide poarta cotețelor... Câinii supuși nu îndrăznesc să iasă, sunt cincisprezece animale de diferite rase, cei mai mulți însă câini țărănești, toți operați, slăbiți de trai prost, fără inițiativă, cu instinctul libertății pierdut.

Lăcusta excită într'una pe nebun:

— Vino Șandor, vino după mine... Na, na de băut...

Șandor iese din curtea grajdului, hai-ta se ia după el, Marghit îi conduce. Sub fereastra sălii nr. 8, fetița îi poruncește:

— Ține sticla... Ia și bea... Aici să stai până ți-o porunci Domnul Anania...

Nebunul prinde sticla cu amândouă mâinile și tremurând o duce la gură. Marghit fuge în curte și prin scara de serviciu urcă în cancelaria Institutului...

În cancelarie, pregătirile sunt pe is-prăvite... Lângă ușa sălii de disecție s'au adus două schelete; amândouă sunt învelite, ca stafiile, în lungi cearșafuri albe. La fereastra camerei perdelele au fost trase în jos; cancelaria e aproape în întinerie. Un felinar aprins deasupra craniilor, cu lumina lui slabă de cavou mărește fiorosul scenariului... Totul se petrece în mare taină, pe șoptite...

— Impinge scheletul... Mai înainte... Încă... Destul, destul... Halt!...

— Un cearșaf aici...

— Sforile... ce dracu... unde sunt sfo-rile?...

— Deschide-le gura... mai mult... A-cum... Măinile... Inct... inct...

Fiecare schelet are câte o mână ridi-cată în sus, frântă din articulațiunile de sferă în mai multe unghiuri și fixate cu sfoară într-o atitudine de pradă. Pen-tru hazul păcălelii, Ioșka socialistul s'a îmbrăcat la fel cu scheletele; în afară de cap, un cearșaf îl acoperă în întregime; în mână el ține un felinar, pe care-l joa-că în diferite chipuri, căutând maximum de efect.

Din sala de disecție vine un mormăit tânguitor, monoton cu accente ascuțite de jale și arari oftări neobișnuit de ca-

Bal la „Auditoria“

Ilii Iliș Teodorescu

raghioase. Marghit râde pe înfundate, cu gura'n pumni și ar sări de bucurie. Bójike surâde fericită de isprava și bravura iubitelui ei.

Ioșka comandă pe șoptite, ca înaintea unui atac prin surprindere :

- Gata ?
- Gata !
- Marghit, Bójike... Luași câte un os.
- Gata ?
- Gata !
- Acum !... După mine...

Ioșka învelit în cearșaf, cu un felinar în mână, părăsește cancelaria. Coridorul ce duce la sala de disecție e luminat prea tare.

Perdeaua !... Jos perdeaua !...

Cu precauțiune deschid fereastra și trag perdeaua. Coridorul cade în semi-obscuritate...

— Acum... Fiți gata !

Din sala de disecție se aude același mormăit ridicul, aceleași oftături și tânguiri.

Ioșka dă semnalul. Un geamăt subțire aproape o fluierătură iese din pieptul său, care crește și descrește cu accente de sirenă, prefăcându-se la urmă într'un urlet de lupoaică în durerile facerii... În același timp Anania începe să fluiera, iar fetele să bată cu oasele în ușă. Anania are o deosebită iscusință, sunetele iese din buzele lui ascuțite, pătrunzătoare, cu numeroase fiorituri, în ritmuri variate, ca chiotele de lup, ca țigălele de hoți, tot mai multe, mai puternice, mai înverșunate... În ușă, fetele înnebunite bat o toacă drăcescă, cu câte două oase. Este un vacarm sălbatic, smintit, halucinant, care însoțește deschiderea ușii și intrarea lui Ioșka în sala de disecție...

Ovreeii s'au oprit și privesc așuriiți arătarea. Salmon ucenicul cel tânăr, începe să tremure și să plângă...

Talmudistul Șimon, mai curajos, răstoarnă vasele rituale și se îndreaptă către ușa cancelariei, trăgându-și clețul după el... Dar acolo, piept în piept se lovește cu scheletele fantomă... În timpul acesta vacarmul crește : urletele lui Ioșka, fluierăturile lui Anania, ciocăniturile fetelor au ajuns la furia și tăria unei vijelii de asalt...

Din subsol, dela bal, ies musafirii unui speriați, alții curioși... Ovreeii înnebuniți de spaimă aleargă dezorientați ca niște câini încolțiți de hengerii... Norocul lor ! Ferestrele sunt deschise ! Instinctiv înțeleg că scăpară-i în curte !... Acolo sunt în aer, în viață, ferii de fantome și de cadavre... În același gest, fără să se mai înțeleagă, fiecare se aruncă pe câte o fereastră urmăriți de urletele și fluierăturile celor de sus... Dar în curte câinii s'au speriat și au început să latre.

Ovreeii o iau la fugă... Dela fereastră, Anania comandă :

— Pe ei Șandor... pe ei !

Și atunci Șandor, în care alcoolul și strigătele au răscolit instincte de fiară, se deșteaptă ca dintr'un vis și se repede urlând mai aprig ca o haită infometată, agitând și excitând cu sticla în mână, ceata de câini neputincioși și prăpădiți... Toți musafirii, Țiganii, copiii, fetele și băieții sunt în curte...

Ferestrele clinicilor s'au încărcat cu privitori ca la spectacol, ca la 10 Mai...

Se văd capete oblojite în pansamente, trupuri înșepenite în bandaje sau sprijinite în cărji... Și deodată, fără comandă, fără pregătire, în aceiași dorință de răs, de petrecere, dela ferestrele tixite se pornesc chiote, țipete și fluierături... Bastoanele și cărjile se ridică amenințător

Dela intrare isbește mirosul leșiatic al scândurilor spălate și duhoarea încinsă de locaș aproape un an ținut zăvorit.

Lanțurile hârtiei colorate, migălite îndelung, cu săptămâni înainte, țin drumuri multicolore deasupra capetelor împomădate și încrețite cu drotul, ce peste puțin vor rămâne cu frizura răvășită și încălțită de praf.

Pozele Suveranilor — sub care orchestra cântă pe gustul tuturor la trei valsuri, căzăceasca odată — stau spânzurate pe peretele din fund : umbra coroanei de brad nelăsând privirii decât colierul de perle al reginei și decorațiile regelui..

Tombola, cu vecinicile numere „toate câștigătoare“ a împrumutat pentru o seară ghitara d-lu Tylă și fața de pernă, brodată cu mătasuri, a cocoanei moașe.

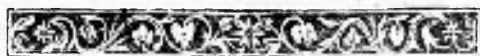
Zadarnic, d. Cică, plutonier-major la vânători și doamna, au ambiție. Lipiți, braț sub braț, inima le svâcneste într'un tact, cu aceeași speranță și același regret : ghitara cu funtă liliachie la gât și un șert de soldă aruncat pe bilețele albe...

Se vede lămurit : teatrul amuză, dar și plictisește. Actorii transportați de succes înainte de sfârșitul piesei, dau „bonsar“ în sală și fac semn cunoscuților din fund să aplaude mult — „nu acum, la urmă, când s'o lăsa cortina“... Se invită tăricel prietenul de peste cinci rânduri la un sprîț... Madam Brântescu lăcrămiază odată cu plânsul eroinei (și de data aceasta dânsa tot singură a trebuit să vină la teatru). Dânsului nu-i plac piețele „mișcătoare“.

— Că mișcător e ce spune casieriița !... Nu ?... Și ce bine joacă, așa de bine ! Drept să-ți spun, nici nu mă așteptam. Eu în fiecare zi o văd trecând la servici, stă lângă noi — și acum ce dă din ea ! Ei, bat-o s'o bată !..

Vericeia a încremit pe scaun. Bănuia dela început că croina, săraca, din cauza dragostei are să moară. El un mizerabil este ! Să poată i-ar face cel mai mare rău... Iși simte Vericeia inima de plumb și ochii înăpădiți de lacrimi. Pleacă înainte de aprinsul luminilor, să nu o vadă lumea plângând cu hohot.

Încă după actul întâiu bufetul este nlin : și la jalea artistei, care își dă sufletul cu zâmbet pe buze, aci răspund cristalin cioniri de pahare, frânturi de cântec, răsete străine îndurerărilor din sală.

în aer, mâinile se agită furioase, îndemnând la bravură, eșarpele de tifon flutură ca batistele în semn de bucurie, de felicitare... Intreaga încintă a clinicelor e stăpânită de un spasm colectiv... Lătratul câinilor se pierde în țipătul oamenilor....

— Huo, huiooooo...

— Pe ei Șandor !... Pe ei !...

— Le vélé, le vélé !... Pfui... Pfui..

— Bravo Șandor... Nu te lăsa Șandor...

(Urmează)

La sfârșitul piesei — aplauze, lacrimi ușor trecătoare, svântate într'un colț al batistei parfumată cu apă de colonia, șgomot de scaune, rânduie egal pe lângă pereți, invitați la joc — pe față și cele numai din ochi, acordul surd al trombonului și baletul începe !

O noapte întreagă vor uita cu toți plictiseala, neajunsurile și inima rea. O noapte întreagă, strânsoarea de braț, caldă în jurul mijlocului mângâietoare neliniste va fi : și numai uitare de sine, ca într'un vis frumos, zâmbetul început cu un cuvânt ademenitor și vremelnice... Ochii mari, cu striatii aurii în sclipirea verdelei închis al apelor domolite, întrebători se vor deschide spre o lume, fermecător de necunoscută...

Fiecare vorbă, deabia șoptită în vâltoarea dansului, aduce miros vag de tutun bun și mentă... Măine, cum va mai putea suferi pe Sașa, cu privirile lui bleși înlăcrimate, ca de câine bătut cu duhoarea lui de tutun prost și cu ce răbdare îi va mai asculta cântecul balalaicii, ce în fiecare zi, la ora 6 fix, numai pentru ea îl cântă.

Sașa are tunică de dril boțită, mâini mari, cu degete pătrate, bătătorite, cisme de iuft unse cu seu, ca să nu să prindă apa... Cel de astă seară poartă „costim“, cum îi place ei, are mâini albe, moi, ca de fată, guler tare și vorba străină, ca o înțelege delicată și cutezătoare... Sașa vorbește gros, poate de atâta fumat, bângue spusele și fața de indiferența ei, roșește, lasă ochii în jos, ca un prost... Cel de astă-seară i-a dat flori cu miros pătrunzător, ca și privirile lui — nu ca Sașa, flori de tei cu miros de ceaiu...

A condus-o la loc, braț sub braț dealungul sălii și în treacăt i-a observat pe umăr două fire lungi din părul ei...

La cingătoare florile albe, cu miros pătrunzător, au început să vestejească... Și tare-i pare rău, că-au început să vestejească !...

Măine toate florile se vor vesteji, mâine cum va mai putea privi pe Sașa...

În pauzele orchestrei, rumoarea începută parcă cu poruncă dela bufet crește odată cu oftatul viforului pe la ferești, bate mână de pietricele în geamuri și trimite crainic cântecul cocoșilor — să vestească că-i târziu.

E cald și bine înăuntru ; se cunoaște după abureala geamurilor și după cel care petrec. Veselia, la bufet, de acum își are rostul.

Fetele meselor, pătate de vin, s'au strâmbat cu colțurile motolite în picioare ; deasupra, resturi de țigări, coji de mere, scrum, rămășiți din mezeluri.

Jeni Ivanovna nu mai poate cânta așa de bine, cu toate rugămintele șefului.

A început dulce, încet și tremurat același cântec, până acum de vro zece ori, „după cererea generală“ — „mă rog, ca la teatru'n București“ !...

— Jenea tatii !...

— Nu așa, domnu șef, nu-i frumos.

— Gurita tatii !

— Așa !

— Numai unu singur, singurel, ca la Ionescu'n Făgăduu, pe vremea mea...

— Baba sei ala muçu,

Cium-ciam-ciumciaricica.

SYLVIVUS ROLANDO

ȘT. TARASOV : IZGONITA

Da ni dali stariicu.

Cu-cu !

No starie ctot ni durac.
Cium-ciam-ciumciaricica,
Zaper babu nă ceardac.

Cu, cu !..

Soniei îi e tare cald, cald ca vara. Și locotenentul nu-i mai dă pace !.. Are locotenentul privirile adânci și pleoapele îi clipește des, ca o chemare... Nu, hotărît, nu !.. De câteva ori Glinski a rugat-o să meargă acasă — sigur, a observat ceva... La urma urmei, ea nu se simte vinovată cu nimic. A dansat de cinci ori, adică de patru, că în urmă a fost horă și s'au ținut cu toți de mână : Glinski în partea dreaptă și el, locotenentul, în stânga, ca s'o învețe hora... Ea de undecăteia ști ?.. Și atât e de nostimă : Doi pași înainte, doi în urmă ; apoi o clipă stai pe loc ; doi pași înainte, doi în urmă... Atunci trebuie să fi observat, că locotenentul o roagă mult, mult... Înșă nu se poate, hotărît nu se poate !..

Și hotărîrea asta, Glinski trebuia s'o vadă.

Dar nu, el o plictisește într'una cu mersul acasă... Pentruce ?.. Cu ce strică ea, dacă locotenentul are ochi așa de frumoși, și mai cu seamă ce este ea vinovată, dacă toți românii sunt la fel și „tăți, absălăt tăți“ pe care îi cunoaște, au ochi ca ai locotenentului... Dela început i-a simțit privirile ațintite aici, și pentrucă îl cunoștea dela Pisoski, a zâmbit ușor... Sigur, de atunci Glinski e foc. Nu i-o spune, dar pricepe ea bine !.. Și de-ar ști cât o plictisea astea toate !..

Ar vrea să iasă puțin la aer, aude vântul și i-ar face bine... Glinski o roagă din nou să meargă acasă — afară-i frig și poate răci cum este acum, foarte transpirată... Ea chibzuește în gând cum pe unde ar putea sta un moment : în coridor e prea întuneric, chiar de aceea n'a putut sta mai mult adineauri cu locotenentul ; direct afară, prin ușa din fund, nu se poate — adevărat, este transpirată rău... Tot în coridor... Să nu-i fie urît și

să nu-l mai supere pe Glinski, îi cere chiar lui chibriturile... Are să aprindă câte unul, câte unul... Cât de locotenent, cu toate că nu-i dă pace — hotărîrea-i hotărîre !..

Astă-seară, ca niciodată, nenea Forțu, bea sprîț cu paharul de-o litră — semn rău. Altfel obiceiul îi este, halba — și bere și vin.

Rotofei și buhav, miroase a băutură cale de-o poștă. Ochiu mici, ca de șoarece, îi selipse neastâmpărat drept în mijlocul feței asudată, unsă parcă cu grăsime.

E indignat. A auzit bine cum i-a pomenuit cineva numele, cu porecla de bețiv în coadă.

— „Căci eu poreclă o iau !.. Mă rog, spune dumneata (se adresează rusului de alături, ce nu pricepe două boabe românește) te rog spune : poți locui în Basarabia fără să bei ?.. Nu, nu, răspunde !.. Uite, eu sunt un străin, venit — hai să zicem — dela Iași, sau dela București, sau poate matale vrei dela Brăila fie !.. Și te întreb eu, ca străin : poți locui în Basarabia fără să pui picușel pe limbă ?.. Să te vad, acum să te vad, ce ai să-mi răspunzi dumneata mie... Că se poate ?.. Imposibil, să-mi poți răspunde așa !.. Mă rog, eu sunt de-al statului, precum d-ta ești... — ei, ce-o fi, nu importă !.. Ne întâlnim amândoi dimineața, și e vară (căci iarna se schimbă)... Prea de vreme pentru slujbă (eu dela o vreme am o insomnie groaznică).

— Zdraste, gospodin Forțu, zici d-ta, că în șapte ani n'ai putut să înveți românește, sau n'ai vrut, sau — treaba d-tale !

— Noroc, să dea D-zeu, neică cum te chiamă, răspund eu.

— Ce să mai aude pela București, ce mai zic jurnalele, lefurile se mai maresc, mă întreb d-ta.

Și eu îți răspund, că așa, că pe dincolo.

Spun cei dela București, bine : cu jurnalele, ceac-pac, când mai bine când mai rău, de leafă, nu știu, de s'o mări omvedea-o noi !.. Și deodată, nu știu cum, îți vine d-tale om de omenie, gându-ăl bun :

— Nene Forțule (sigur dacă știi românește, dacă nu, treaba d-tale) zici nene Forțule, tot este de vreme pentru slujbă, hai să luăm o gustare.

Ei, atunci ce să răspund ?.. Nu, nu, te întreb pe d-ta : ce să-ți răspund ?.. Că nu merg, sau că așa avea acru să te refuz ?.. Vai de mine !.. Nu-mi stă în caracter și firea nu mă lasă... La Bereu-votea la Purcel-sprîț, la Vaizer-berc !.. De unde să bei un ceaiu ?.. Intoarce-te chiar și roagă-i frumos — nimic !

La Purcel — sprîțu-i mai rece, Vaizer începe cu sticla și Bereu trimite după armonică... Mai bea ceaiu, poțtim ! Că de, dumneata care știi rusește te împaci ușor și cu votea și cu ceaiul. Eu nu știu rusește, la ce să spun, nu știu, și cu ceaiul nu mămpac... Și așa din întâmplare, până la birou, nu se poate să nu-mi iasă în cale cunoșcuți...

Ei, crucește-te acum și d-ta, că eu pe cât pot o fac ; crucește-te, că din fleacul ăsta, din floarea asta la ureche, lumea zice că sunt bețiv... Pe mine mă doare, neică cum te chiamă, când aud așa ceva și eu poreclă o iau !.. Atunci de ce mai stai în Basarabia, mă întreb d-ta.

Mamă-nu, tată-nu, nevastă-nu, copii-nu, și colac peste pupăză, îți mai dă și lumea'n cap : că ești porc, că te'mbeți ca un măgar !.. Stai să vezi, neică cum te chiamă, aci-e-aci... Mă rog, stau în Ba-

sarabia și beau ! Nu ?.. Așa ! Stai să vezi !.. Beau, că stau în Basarabia !.. Păi ce să fac altceva, dacă stau în Basarabia, neică cum te chiamă ? Poți să răspunzi mata ?.. Vinu-i acrișor pe aci și tae greața... Ici un păhărel, altul colea — vinu-i acrișor și n'ai greață. Și dacă n'ai greață, cin'te ține să mai bei unu ?.. Este ?.. Stai să vezi !.. Cum zic poate mata vrei să mai mă întreb : pentrucă vinul nu face greață de-ala stai în Basarabia ?.. Uite, eu îți-o răspunde da'cam greu... Este vinu vinos pe aci ?.. Ecceste !.. Imt cântă mie, Turcan la chitară ?.. Că bucuria vieții mele — chitara e... Și-mi cântă Turcan la chitară, neică cum te chiamă, de uit că sunt pe pământ, uit că trăiesc... Se face așa, că se'moale sufletul în mine, și aș plânge, aș plânge, neică cum te chiamă, atâtea lacrimi cât vin am băut în toată viața mea... Dar nu ține mult, nu !.. Deodată, ca luat din alte alea, mă apucă o bucurie de nebun. Mi se pare că toată lumea este a mea, toți oamenii îmi sunt frați ; uit de toate și bietul Tudorică se simte o clipă fericit... Pe urmă mai beau un pahar — și mă domolesc !.. Ei, am dreptate să stai pe aci ?.. Stai să vezi !.. Fetele sunt tare frumoase pela d-voastră. N'ai să zici-nu, n'ai să zici !.. Dacă-s tare frumoase mie să nu-mi placă ?.. Așa să știi d-ta = bucuriile vieții mele : chitara, fetele frumoase, că de vin parcă-ți spusei... Ba-mi plac al dracului, neică cum te chiamă, că au foc și sunt frumoase !.. Zice lumea că sunt porc, că mămbăt ca un măgar, că dau prin șanțuri ; da' poa—să zică, că nu trebuie să-mi placă fetele ?.. Sau că ele's urite ?.. Sau că n'au foc ?.. Ferească Sfântul !.. Este ?..

În sală câțiva întârziați vrea să învețe „mămentan“ căzăceasta după cântecul trombonului, singur...

Domnișoara Liza, la garderob, nu-și găsește mantila. I-a dat numărul greșit : sau e nouă, sau e șase. Nouă însă a plecat, iar la șase este prinsă o manta ofiterească.

Norocul ăsta trebuia acum o lună, când a vrut să se fotografieze militar, cu chițiu și sabie. Atunci n'a avut, că n'a putut cere nimănu... Papa așa sever este ! În fiecare Duminică seara strânge fetele și un ceas întreg numai exemple și sfaturi îi este vorba... Românii, de treabă oameni, n'am ce zice, dar la fete -- de ! (Aici ridică umerii, lasă capul și pleoseacă limba săsăit, ca de-o afacere ce nu i-a mers tocmai bine)...

Dealungul pereților și-au rupt migăleala de luni lanțurile de hârtie ; atârnă motofolite și decolorate cu o boare de prof. Orchestra numai cu trei inși, restu-i de mult la bufet. Eroina scrii, precum și a piesei, mai repetă încă cu glas asurzitor, sub cortina lăsată, tirada ultimă a morții... Domnul Cică, plutonier major la vânători, tot mai are ambiție ; doamna a așipit alături pe un scaun, resemnată — așa i-a fost norocul : nici ghitara și nici fața de pernă, brodată cu mătasă...

Becul dela mijloc s'a stins, că s'aprinde cele de afară, odată cu zorile.

Semn dela uzină, că-i ceasul șase.

Tighina, 1924.

MENTIUNI CRITICE

IONEL TEODOREANU: La Medeleni, vol. II; **Drumuri**, roman; editura „Cartea Românească”.

Entuziasmul cu care, în chiar coloanele acestora, salutăm, acum douăsprezece luni și mai bine, întâiul volum din seria Medelenilor lui Ionel Teodoreanu, ecoul pe care l-au avut cele două volume atât în lumea cititorilor cât și a criticii, convingerea cristalizată în conștiința tuturor că ne aflăm în fața unui adevărat romancier — oricât tinerețea scrierilor sale ar solicita o anumită prudență critică — ne scutesc de preliminări și ne dau libertatea să vorbim deadreptul despre „Drumuri-le” pe care ne preumblă eroii Medelenilor.

Ionel Teodoreanu nu mai este astăzi un de curând venit. Dacă scrisul său surprinde și dispune la împotrivire, într-un public, nu atât impropriu la înțelegere cât îndărătnic în vechile lui idolatrii — ca și cum elasticitatea sufletului omenesc n'ar putea împăca aceste contrarii, dacă așa ceva este — în schimb: poezia tinerească ce se revarsă din paginile lui, capacitatea lui de creație, grație căreia Medelenii, locurile oamenilor, eroii, nenunțabili și diverși, ne sunt astăzi familiari ca tot atâtea cunoștințe din viața de toate zilele, — pătrunderea cu care a văzut în adâncul sufletelor de copii și siguranța cu care a notat consolidarea într-un nimb de poezie, a adolescenței — iată atâtea motive pentru cari Ionel Teodoreanu se poate lipsi de prezentări.

Și e cu atât mai bine. Odată câștigată certitudinea că ne aflăm în fața unui scriitor definitiv încetățenit în republica literelor, situația cronicarului se ușurează. Nici o tranzacție cu sine însuși, nici una din acele mărinimii nemărturisite, care lasă o așa de dezagreabilă coaleală în sufletul cititorilor, nici unul din acele adevăruri mascate sub atlatul reticențelor grațioase, o atmosferă de bunăvoie, raporturi deschise, dela om la om, în văzul tuturor, sunt daruri cu cari ne gratifică scriitorul trecut de provizorat. E cazul lui Ionel Teodoreanu dela chiar primul cânt al „Medelenilor” (Sunt scriitori pentru cari n'ai nevoie să aștepti al doilea volum ca să te pronunți și asupra celui dintâi. Ionel Teodoreanu a fost printre aceștia). E cu atât mai mult cazul cu acest al doilea volum în care arta scriitorului apare aproape definitiv statornicită, în care elanul de creație, torrentul liric, posesiunea obiectului, adolescența, în cazul de față, sunt ridicate la o temperatură maximă, mai mult, în care conștiința scriitorului de propriile-i forțe este așa de evidentă în cât Ionel Teodoreanu siluește, după a noastră părere, linia romanului — siluește cu bună știință — când rezolvă identitatea, prezumată până acum de orice cititor avizat, Dănuț = Ionel Teodoreanu. Dar asupra acestui punct, care se ține de înșăși problema compoziției romanului,

punct, întrutotul interesant pentru perspectivele ce le deschide, vom stăruia la locul convenit. Măestria, așa de tânără, dar așa de autentică, a lui Ionel Teodoreanu, nu se poate împăca cu rezervele lăaturalnice. Cele câteva frunze vestede ce tot se mai țin de crengi și cele câteva nucii seci ce trezesc în căderea lor, ecouri așa de adânci — ca o dovadă de relativitatea senzațiilor noastre — nu scad nimic din majestatea nucului, a cărui vigoare domină podgoria revărsată, în arșița soarelui, pe dealuri. Iată pentru ce suntem întrutotul de părerea d-lui M. Ralea, carele în frumosul studiu închinat lui Ionel Teodoreanu, socotea că observațiile sunt cu atât mai de rigoare cu cât scriitorul este mai afirmat, fiind în același timp și tânăr. Sau cam așa ceva.

Retipărim una din primele sale opere: „Ni ange, ni bête”, André Maurois — ro-

IONEL TEODOREANU

mancierul astăzi bine renumit și a cărui dexteritate a învins cu „Viața lui Shelley” și „Disraeli” chiar dificultățile romanului istoric, (gândiți-vă numai la distincția netă pe care o demarcă Alain între istorie și roman) — scrie, în prefața acestei retipăriri, și aceste rânduri substanțiale: „Am recitat Ni ange ni bête și după părerea mea, marele păcat al cărții este că nu are erou. Legile romanului cer ca cititorul să se poată atașa de un personaj. Eu urmăresc, aici, în Philippe Viniès, un vechiu „eu”, căruia îi eram ostil și pentru care aveam prea puțină simpatie pentruca să fiu capabil să-l redau simpatie. Adevărata eroină ar fi fost, dacă mi-ași fi cunoscut mai bine meseria, Geneviève. Cartea ar fi purtat numele ei și istoria menajului său ar fi fost cu mult mai desvoltată. Sau poate că ar fi fost posibil să transform pe Viniès, în erou, însă iubindu-l mai mult și înțelegându-l mai adânc,

Trebuie, ca să devii romancier, și generozitate și imparțialitate”.

Am reprodus aceste rânduri mai mult pentrucă vin, nu dela un teoretician alterat de propriile-i coșmaruri (amintiți-vă de nenumăratele greșeli ale d-lui Mihail Dragomirescu, în judecarea operelor de artă) cât dela un meseriaș al genului, dela un adevărat romancier, dotat și cu o sericoasă aplicație critică. Și le-am mai reprodus pentrucă ne pot știui, ca o eficace scară la harța ce vom ridica din considerarea romanului lui Ionel Teodoreanu.

Sunt autori și opere — și „Medelenii” sunt, până acum cel puțin, între acestea — ce par că desmint legea aceasta așa de simplistă, formulată de Maurois. În special Proust, Bogata galerie, sistemul de galerii, mai bine zis, ce răspund cu prelungite ramificații dintr-una într-alta, pluralitatea de romane cari asemeni coloniilor de mărgean sudate pe un acelaș trunchiu comun, se desvoltă, ca în crângăturile speciilor sunt, totuși, și ele subordonate, când cauți bine, (și exegeții au fost de acord, asupra acestui punct) unui erou comun: obiectivul psihologic al romancierului. „Feeria psihologică” a lui Proust, cum așa de fericit, a denumit-o Souday, este în realitate îndelunga confesiune a unui suflet torturat de viziunile capacității sale de creație. Acuitatea psihologică a lui Proust oferă și locul de întâlnire și fundamentul ciclului său de romane.

Și ca să venim la literatura noastră (negreșit, schimbând și proporțiile și unitatea de măsură): „Ion” al d-lui Liviu Rebreanu oferă și el o galerie de tipuri, o varietate de existențe, o pluralitate de acțiuni secundare, însă tuturoara le comandă eroul rustic, viguros, tenace, stăruitor până la pieirea de sine, lacomal de pământ și de floarea pământului Ion.

Și ca să venim la Ionel Teodoreanu: Personajele „Hotarului nestatornic”, numeroase și variate, părinții Deleanu, Moș Gheorghe, Herr Direktor, Dănuț, Monica, Olgața, cărora „Drumuri-le, le adaugă altele, tot atât de numeroase, tot atât de pitorești: familia Balmuș, Mircea Balmuș, Adina, Pallă și Ioana Pallă, Rodica, Puiu, Tonel, domnu Nae, Gheorghită, și alții mai mionri, această frescă în care fiecare își are locul distinct, în jurul căreia axe gravitează și cine este eroul sau eroina nucleară?

Îmi amintesc să fi acordat în cronica noastră de anul trecut, neprecupețita noastră adeziune și temperamentului și culorilor cu cari Ionel Teodoreanu a zugrăvit pe Olgața. Desigur reflexele critice variază dela suflet la suflet și judecând bine, n'ar trebui să găsim nimic curios dacă eroii unei aventuri plac pe rând și tot altul, ficcăruia dintre noi. Preferințele acestea dau viață și interes operei. Cu atât mai bine pentru autor și pentru acțiune. În felul acesta nu va rămâne nici un erou neplăsat și nu se vor vedea, spectacol înbristător și inuman, domnișoare nepoftite la vals. (Vorbim de sigur în limba și'n termeni strămoșilor, moravurile noi, nefiindu-ne cunoscute, până la această oră). Așa dar Olgața, acest drac împelițat, inteligent, spiritual, de-o energie voluntară cu atât mai afirmată cu cât voia să ascundă sub șgonot și reverență, profunda ei sentimentalitate (cum Figaro râdea ca să nu plângă sau cum tatăl lui Laforgue era „un dur par timidité”), Olgața aceasta care a alarmanț pe pedagogii înclinați să pună la index și să interzică școlărilor frecventarea acestei inconoclaste, și care d-lui

M. Ralea i se pare prea convențională, mai mult chiar, anostă, iar nouă ni se părea și ni se pare și acum nu numai pitorescă, dar și umană, ar fi putut să fie axa de reazăm, a „Medelenilor“. Nu știu, întrucât e plausibil, însă am invoca, dacă așa ceva e valabil, însăși părerea autorului când pune pe seama lui Mircea Balmuș, timidul îndrăgostit de Olguța, să se închipuiească autor al romanului „Medeleni“, cu subtilul „Olguța“, iar mai târziu, în discuțiunile sale cu Dănuț, viitorul romancier, să argumenteze: „Convîngerea mea, și ți-am explicat și rațiunea ei, Olguța numai, va da romanului energia realității. Fără de Olguța romanul tău e o poezie în proză...“ și Dănuț, recte autorul, răspunzând:

„Nu, Mircea... Și de altfel ți-am mai spus că Olguța într'un roman ar părea neverosimilă, ar fi chiar — îndoeli gratuite, dar făcând parte din aceiași deviere a liniei romanului, pe care am amintit-o la începutul articolului, și pe care o vom relua la locul cuvenit.

Și, mai la urma urmei, se prea poate ca toată această dezbateră să fie oțioasă, deoarece ne aflăm în fața unui roman ciclic, a căror abia două acte au fost până acum jucate. Dacă Olguța a fost pentru întâiul volum, flacăra neastâmpărată dantând pe comoara de veselie și glumă a „Hotarului nestatornic“, „Drumuri“-le cu între altele preocuparea autorului de a rezolva identitatea lui Ionel Teodoreanu-Dănuț, și consecuent, prin dezvoltarea ce dă acestui caracter adolescent, „Drumuri“-le înaltă un alt erou, pe efebul robit simțurilor și idealurilor caste, sinteză de demon și seraf, care este elevul de clasa VII liceală, Dan Delcanu.

Și iată-ne reveniți pe nesimțite în albia romanului de față, a căruia cât de fugitivă expunere, nu ne-ar putea decât folosi în caracterizările ulterioare.

Copilul concentrat în lumea închepurilor sale din miraculoasa Turbincă a lui Ivan, „Buftea“ al Olguței, calul de bătaie și de tachineerie al neastâmpăratului ei spirit, logodnicul tănuț al angeliceii Monica, Dănuț, tăcutul dar nu mai puțin presimțit-voluntarul, pe care sfârșitul „Hotarului nestatornic“ îl pornea la București, în pensiunea liberală a unchiului său, Herr Direktor, e acum, la începutul acestui de-al doilea volum, elev în clasa VII-a a liceului „Lazăr“. Elev bun, cu o frumoasă cultură, cu aptitudinî literare și sportive, Dănuț este amantul Adinei, o cochetă de moravuri incerte, micuță ca un copil, alintată, mai puțin „animalul superb“ — cum o socotea d. Ibrăileanu (și mărturisese să nu o fi întâlnit nici odată în ipoteza aceasta, ba dimpotrivă), — cât mai mult o sentimentală, o d-șoară Crizantemă sau dacă vreți o Azyadé, în orice caz o eroină de Loti, în plus cu poezia simțurilor, strună pe care Ionel Teodoreanu o vibrează cu osebă aplicăție. Categoria socială a Adinei, raportul dela cochetă la liceanul de bună familie, raport care involuntar ia ființă, în ochii lectorilor, vor face cu această micuță Magdalenă a cărei iubire pentru Dănuț suferă și se torturează, să fie pentru multă vreme nedreptățită. Adevărul însă, este că în Adina, Ionel Teodoreanu ne-a dat o creațiune de aceeași esență omească, mai puțin diversă, de altfel la celălalt pol al sensibilității femești, dar din aceeași linie de autentică feminitate ca și Olguța. Sensualismul, mai exact poezia simțurilor pe care nuvelele de debut ale lui Ionel Teodoreanu, o „Vacanța

D. GHIATA : PEISAJ DIN DOBROGEA

cea mare“ de pildă o schițase în culori de plastică mijire, în episodul Adinei ia corp și se consumă într'un elan liric care-l apropie de delirul dionisiac al bacantelor. Literatura noastră cunoaște latura aceasta sensuală. F. Aderca, Gib. Mihaescu, ca să amintim nume din aceeași generație, stăruie de preferință pe registrul acesta al instinctelor sexuale. În să la Ionel Teodoreanu sensualismul se drapează în atâtea zaimfuri de stil, ca'n tot atâtea revărsări de auroră pe culmi de dealuri ingenuchiate, că scenele cele mai îndrăznețe sunt un simplu joc de zei nevinovați, în extazul vremurilor de aur. Basm pentru adolescenți. Și'ntr'adevăr basm și este.

Însă peste pasiunea aceasta neobișnuită care a pus stăpânire pe Dănuț, veghează, din pridvorul Iașilor, Olguța. O greșală a lui Gheorghită, feciorul de casă, al lui Dănuț, a făcut ca exemplarul din „Jardin de l'Infante“ pentru Adina să ia drumul Iașilor dimpreună cu cel pentru Monica. Căci, deși am uitat să spunem, Monica e acum o domnișoară învoaltă, mai frumoasă mult decât îngerul blond și cuminte din copilărie, și aceeași logodnică — mai puțin tănuț de astădată, a lui Dănuț. O scrisoare urzită de Gheorghită către d-na Deleanu pentru restituirea exemplarului răătăcit aruncă lumină în sufletul candid al Olguței care n'admite detranrea Monicăi: și, după cum hănuții însoțită de d. Deleanu, pornese spre București întru edificare. Poate am trece peste amănuntul acesta, cu toate că de el sunt legate o serie de evocări și scene nostime, atât la Iași, cum e evocarea doctorului Prahui, fie la București, balul mascat al Olguței, apariția lui Tonel, plimbarea dela șosea și scena ce se urmează, iubire și gelozie, între Dănuț și Adina, dacă n'am avea prilejul să spunem câteva cuvinte despre Mircea Balmuș.

(Urmază)

PERPESSICIUS

O seamă de cuvinte

Guitry mănâncă într'un restaurant nou foarte scump. Când i se prezintă socoteala, care era foarte sărată, celebrul artist cheamă pe patron.

- E pentru mine această socoteală?
- Da, domnule!
- Deci nu mă cunoașteți?
- Nu, domnule... Cine sunteți?
- Dar un confrate, domnule, un confrate.
- Ah! dacă ași fi știut... Vă voi face 75 la sută...
- Apoi cum Guitry se pregătea să plece, restauratorul îl conduse până la ușe și-i zise:
- Pardon, n'ași putea să știu ce restaurant țineți?
- Dar nu țin nici un restaurant!
- Nu mi-ați spus că sunteți un confrate?
- Ba da...
- Și confidențial, Guitry adăogă:
- Sunt excec, ca și d-voastră.

James de Rothschild juca într'o zi căarté cu prințul de Talleyrand. Când trebuia să plătească, Rothschild scăpă un ludovic de aur pe jos. El începu să-l caute; se uita pe sub scaune. Atunci Talleyrand își ia portmoneul, scoate un bilet de 500 de franci, îl îndoaie, îl aprinde la o lumânare care se găsea pe masă, și spune:

— Imi permiteți să vă luminez cercetările!

D. Bunau-Varilla, directorul ziarului „Le Matin“ nu iubește muștele. Astfel în fiecare an face o campanie în ziarul său pentru a hotări pe cititorii săi să le distrugă. El dejuna într'o zi cu d. H. de Jovenel.

— Ah! la dracul, strigă acesta.. am înghițit o muscă!

— Cu atât mai bine! răspunse d. Bunau-Varilla, sunt atât de mulțumit când li se întâmplă o nenorocire acestor murdare animale!..

RUD. A. KNAPP

INTRE SPECIFIC ROMANESC ȘI FUTURISM

(Jalnică tragedie a unui june pictor român)

VI.

Criseoarea tânărului nostru pictor urmează așa :

La masa preotului Grigore Bumbulescu se mănâncă mai bine de cât la „Modern” — ori cât s'ar supăra pentru aceasta directorul simpaticului lăcaș al chefurilor noastre bucureștene. Așa de pildă :

CIORBA ALA GREQUES

— (...transcriu fidel lista în „acără” pe care mi-a făcut-o cadou la plecare domnișoara Luța Bumbulescu, autoarea menu-ului înflorat cu : tricolor, fauni, ciobănițe și, între ele, un căpitan călare, purtând triumfător în vârful săbiei un formidabil tort în formă de inimă de șocolată, presărat cu șeșe liere de sirop săngeriu... L-E-N-U-T-A...) —

PETI POIX AVEC SOSE ALA POLONEZES...

FILEZ DU MUTTONS

SALA A SORTI

ROSTBIFFES

PLUME-KAKE

SAWAREN ALA BRILIANT SAWAREN

CAFÉE ALA TURQU

FROUI CON FITÉ

CAFÉE DE GLASSES ETC.

La sfârșitul mesei care a durat patru ceasuri și jumătate, domnul căpitan zise domnișoarei Lenuța :

— „Duduie, n'ai fi mata dispusă să jucăm în patru mâni o nocturnă ?...”

— „Bravo copii !” izbucni Sfinția Sa, cu entuziasm răgușit, în timp ce cocoana preoteasă, mititică și palidă privea fericit înlăcrimată după tinerii cari se strecurau, cu șervetele uitate la gât, în odaia de alături.

— „Ehei ! domnule colonel și domnule pictor... pe vremea mea lumea nu cânta la pian și nici nu boteza mâncărurile cu porecle străine, de nu mai știi ce bagi în stomah. Noi cântăm din lăută, iar la ciorbă îi spuneam ciorbă și fuduliilor de berbec... fudulii de berbec...”

Coana preoteasa își puse mâneca în dreptul ochilor și, furișându-se ca o umbră mică pe la spatele voluminos al părintelui, ieși pe terasa fierbinte, de beton.

Sfinția Sa lepăi un dos de palmă peste burta doctorului, făcu cu ochiul spre mine și prinse a râde infundat :

— „Ha... ha... ha !... așa-i fac întotdeauna, săraca, când vreau să mai rămân o țară numai între bărbați. Cu muierile nu poți discuta lucruri serioase. Pricep toate cele deandosele și se aștern pe boceală. Neputință ! Făre exemplu, săptămâna trecută, vine căpitanul la mine, zice : Părinte, ce ne facem cu învățătorul ? — (învățătorul e candidat pe lista opoziției) — că e ordin să-l „trecem” nevăzut câte-va zile... Zic : căpitane dragă, bagă-l frumușel în cafasal bisericii — dar să nu afle nici dracu — și pe urmă lasă-l în scama mea. Tot vrea să intre el în Cameră !... Vedeți d-coastră, învățătorul ăsta al nostru are un beteșug : e gângav, bălbăit, peltic, sâsâit, — iar pe deasupra și știrb. S'a întors așa fărâmat din război, dar ce-i de vină parlamentul să se împodobească cu o pocitură ca asta ! Acolo trebuie oameni vrednici : cu îndrăzneală și vorbă lămurită. Al nostru parcă-i un iepure opărit. Deci, după ce l'a băgat căpitanul în cafas, m'am dus la el cu Zgribu vătășelul, și i-am zis : „Ascultă Tudorică taică, Dumnezeu m'a luminat cum să te învrednicească să intri în sfatul țării, ca să poți

și tu grăi acolo pentru binele obștii. Căci dacă nu vorbești, ce și cui folosești ? Treaba e ușoară, numai să vrei tu. Uite ici hârtioara asta cu rugăciunea pentru deslegarea limbilor. Măine dimineață mai trec pela tine. Cată de-o învață pe de rost și dacă mi-o spui la rând, frumos tare, lămurit, fără bălbăială, fără sâsăială și fără gângăveală, înscamnă că Dumnezeu și țara te vrea sfinic — și slobod ești să umbli printre oamenii tăi și să ți faci treburile după pofta inimii tale... Cinci zile a stat închis acolo în cafas, dar n'a fost în stare păcătosul să învețe rugăciunea. Și nu era cine știe ce mare greutate :

MERGE PARCIU PARTEA'N BRANCI

PARCIU PUTE-A PARCI

„L'am slobozit și eu — (nici nu mai era nevoie să'l mai țin lăcătuț) — și i-am zis : Rușine să ți fie ! Apoi socotești tu că Sfatul țării e pentru toți neputincioșii ? !... Piei din ochii mei nevrednicule ! Căci Domnul a zis : celui ce are i se va mai da, iar celui ce n'are și ceiace are i se va lua...”

AL. MOSCU ; UCENICA MAICEI EVA

TEATRUL NAȚIONAL

Viața teatrului național a fost cam zbuciumată în timpul din urmă. Schimbările directorilor, deci lipsa unei unități sigure de conducere, preocupări de programe variate, prea variate și o relaxare de disciplină și ca atare de solidară emulație au provocat un fel de tângire a manifestărilor de artă dramatică, la național. Și aceasta a avut firese o înrâurire asupra publicului, care e de sigur și capricios pretențios, dar și dornic să fie îndrumat.

Acum, a fost adus în fruntea teatrului, din nou d. Corneliu Moldovanu.

Amintirea felului cum a condus teatrul, când a mai fost director, ne poate mizala, o stăruință până la cea mai neînsemnată amănunt, o râvnă de examinare tenace a jocului individual al actorilor și o necurmată grijă de susținerea ansamblului se vor întâlni din nou pe scena teatrului național.

Între un repertoriu frumos și manifestare artistică dramatică demnă, dorim acum la național, în special pe cea din urmă. După ce se va fi făcut înalta școală de artă dramatică, potrivită prinei scene și se va fi stabilit coerența cuvenită între actori, desigur atunci directorul va putea în voce să alcătuiască repertoriu, care să strălucească.

Noi aceasta o cerem întâi dela d. Corneliu Moldovanu și o cerem cu îndreptățire, căci d-su a știut să dea într-adevăr reprezentării strălucite.

Reprezentarea de deschidere va fi cu piesa lui Hașdeu, „Răsvan și Vidra”.

Alegerea acestei piese e fără îndoială meritată. E în primul rând o piesă din repertoriul clasic al dramaturgiei românești. Este apoi piesa marei serii, a cărei amintire va fi comemorată cu toată pietatea, în cursul lunii Septembrie. Și teatrul național trebuie să se încoloneze demn, dacă nu în fruntea, dar negreșit printre cele dintâi instituții de cultură, care vor preamări gloria literară a lui Hașdeu.

Se vor juca apoi piese de Shakespeare și de Ibsen și răsunătorul de succes literar „Cyrano” al lui Rostand.

— Despre program mai în amănunt vom scrie în numărul următor.

B. CECROPIDE

Precum s'a și întâmplat. Căci de atunci nu mai poate vorbi de loc. A mușit.

„...Ei, când a auzit proteasa de întâmplarea cu bietul Tudorică, să-mi aprind paie'n cap, nu altceva! Numai într'un blestem m'a dus, numai în ochi și bocețe. Așa-s zămislite mișterile: subrede în toate cele...”

N. N. TONITZA

André Gide și creștinismul

Pentru un autor care nu a scris nici o idee fără pretenția de a înrâuri, o atitudine stabilă era necesară. André Gide nu a iubit decât nestatornicia în opinii. Astfel și când cetitorul vrea să se lămurească asupra religiozității lui Gide, rămâne oarecum uluit — e impresia pe care Gide o face în mod statornic, singura sa statornicie.

Totuși Gide citează Evanghelia la fiecare pas; în cartea sa „Les Caves du Vatican” ne descrie ateismul social al timpului (1914 în Franța), în „Symphonie Pastorale” asistăm la conflictul catolicismului, protestantismului și al vieții. Preocuparea religioasă a lui Gide e deci neîndoelnică, dar se arată sub forme deosebite.

Astfel, împărtășește — după cum o citează — opinia lui Dostoievski că singurul și adevăratul creștinism este ortodoxismul, dar rațional ca întotdeauna susține protestantismul, sectă din care face parte, punând pe un... Chinez să spună: „L'église est contrainte d'évoluer avec la raison”

Natural, Gide contrazice pe Jules Lemaitre care reproșează protestantismului că ar fi turburat și învrăbit Franța.

De aci trebuie să reținem că Gide are o preocupare religioasă în morala sa și să devenim curioși cum vede el această religie — creștină — în artă.

Ca unul care susține ipocrizia în artă, și având afinități nietscheniene, Gide tăgăduiește orice însemnătate pe acest teren, a creștinismului. I. Religia creștină având un umil ideal comun, se opune dezvoltării și chiar existenței caracterelor, deci nu este decât o otrăvă a dramei.

Toată înflorirea artistică a plastice și a literaturii în timpul Renașterii, nu a fost decât triumful ipocriziei prin care păgânismul s'a deghizat în haina creștinismului...

Cetitorii lui Gide — cel puțin unii dintre ei, sunt aproape convinși. Dar după ce gândurile s'au robit unei idei bizare pentru că era nouă, după cum întotdeauna snobismul e născut de buna chibzuire în sufletele sămănătoare și noi ne putem reveni văzând în această nouă idee bizarul pe care-l discredităm în ideologie. Dar, ca de obicei, Gide se discreditează singur și aci, afirmând că eroul dramatic de azi e cel al resemnării, astfel proclamând atotputernicia creștinismului în dramă: cât ce privește ipocrizia evului mediu...

Prin fața noastră se perindă cruciații, călugării martiri în exilavia lor atotputernicia religiei în politică — papii — și ne edificăm asupra mediului sufletesc în care s'au plămădit gândurile artiștilor de atunci. Da, simțim odiosul impietării asupra crezului lor, ce îi împingea chiar spre fanatism. Ipocrit a fost Milton când a cântat în „Paradisul Pierdut” în umbra suferințelor de la sfârșit descriindu-și-le pe ale sale de Făgărnice a fost Racine când scrisese „Athalie”? Dar când îi dă, Andromagu-ei umiliția creștină, făcând-o să spună de Astyanax:

„Qu'il ait de ses aieux un souvenir modeste”, dar când distruge orgoliul Phédrei făcând-o opusă Didonei lui Virgil? Ipocrit a fost Tasso cu al său „Gerusalemme liberato” sau Corneille cu „Polyeucte”? Oare nu creștinismul cu morala sa cea mai înaltă a îndrumat ochii artiștilor către lumina sufletului, re-

zultând din el psihologia eroilor cu totul superioară anticlăștii?

Menționăm că noi nu facem exclusivista apologie a creștinismului în artă cum se întrevede în „Le génie du Christianisme” a lui Chateaubriand, unde spre a contrasta cu morala creștină, acesta alege morala decadentei romane. În artă nu e locul tiraniei etice religioase. Ne amintim cum însuși religiosul Boileau spunea pe drept în arta sa poetică, despre extremiștii — netalentați — în acest sens:

„Laissons-les, s'applaudir de leur pieuse erreur”

Dar, pomenind în trecut rodul pe care l-a dat în literatura noastră creștinismul: „Rugăciunile” lui Eminescu, „Alexandrescu, Cerna, Iosif, etc. volumul „Biserica de altădată a lui I. Pillat, poezii de D. Nanu, G. Gregorian, I. Valerian și alții ne întoarce gândul la Gide, și răspundem că artistul departe de a fi ipocrit, trebuie să fie divin de sincer: atunci el va reuși în orice concepție, și în a încântătoare realități și în a creștinismului; azi nu mai e nelămurirea valorii anticlăștii și a modernismului, deci o nouă „ecartă” e inoportună. Ambele concepții sunt perfectibile. Condiția?

Klopstok a greșit luând în „Messada” ca erou chiar pe Dumnezeu, Voltaire a greșit că a întrebuințat algerii... dar Voltaire nu a reușit în „Henriada” așa cum nu ar reuși nici svântaratielul Gide în nici o operă cu fond creștin, pentru că le lipsește credința.

D. AL. NANU

PROPAGANDA ROMANEASCA
IN ITALIA

Profesorul de limba și literatura română la Universitatea din Roma, Claudiu Isopescu, a tipărit de curând încă numeroase articole și studii asupra țării noastre, precum și lecția de deschidere a cursului universitar: La poezia populară romena (Extr. din Il Giornale di Politica e di Letteratura, anno III, maggio-giugno 1927, 30 pag.). E o activitate ce merită toată lauda, cu atât mai mult cu cât pornește dintr-o inițiativă particulară. Numărul articolelor d-lui prof. Isopescu, publicate de trei ani în presa italiană asupra României — e considerabil. Notăm în „Costruire” din Iunie „La chiesa di Vatra Moldovitzei”, însoțită de reproduceri fotografice. Apoi, în „Il lavoro d'Italia” (22 Iulie), „S'Demetrio a Suceava in România”. Toate acestea sunt prețioase informații asupra culturii și istoriei noastre. Am deri — firește în limitele posibilităților — o propagandă pentru literatura noastră contemporană. D-l prof. Isopescu, ajutat de studenții săi, ar putea-o face. Deja semne bune între semne bune — au început a apare în traduceri din Caragiale.

Prolunsiunea asupra „Poeziei populare” e suficientă pentru cercetătorii italieni. Expunere curentă, metodică, succintă — urmată de o frumoasă bibliografie.

Nădăjdum că prof. Claudiu Isopescu își va urma opera.

Cronica muzicală

IN PREAJMA DESCHIDERII STAGIUNII OPEREI

Experiența concesiunii cu caet de sarcini a operei de stat din București a fost lichidată cu urmări care nici până astăzi n'au fost definitiv înlăturate. Lipsa de felor oficiale, asupra veniturilor și cheltuielilor, asupra bugetului instituției, ne împiedică să facem comentarii în privința activității gospodărești desfășurate în anul ce s'a seurs dela anularea concesiunii. În tot cazul, calitatea de bun gospodar, atribuite unanim și... aprioric d-lui Scarlat Cocorăscu, directorul general dela data trecerii operei din nou în patrimoniul statului, — nu par a fi fost compromise. Iar în cecece privește activitatea artistică a instituției, rubrica aceasta este o dovadă de insistență cu care ne-am oprit asupra tuturor bunelor manifestări de progres și cu câtă părere de rău am constatat lipsurile, stăruiind în totdeauna la călăuzirea spre ameliorare și perfecționare.

Socotim și astăzi, cum am afirmat în todeauna, că parte din lipsurile artistice ce s'au resimțit de-alungul stagiunii se datorese în oarecare măsură unor cauze extraartistice. Deci, în afară de considerațiunile strict muzicale, care trebuie să prezideze la conducerea unei conștiințe activități a operei. Și între aceste cauze extraordinare, însemnăm ca pe una din cele mai însemnate, măsura de a menține și în cursul stagiunii trecute același spirit de încordare, de învrăjpire, de tiranie a unei părți din personal contra alteia. Nu am putea vorbi de dreptul de o camarilă în jurul directoratului general al d-lui Cocorăscu. Dar de sigur, este foarte sensibilă influența pe care câțiva artiști o exercită asupra d-sale, contribuind la menținerea situației nenorocite create de actele ce au precedat denunțarea concesiunii. Iată, de pildă, un fapt care a jucat încordată grija noastră a tuturor, în cursul stagiunii trecute: Ciudatele relații degenerare în resentimente dintre d-l George Georgescu — fosul concesionar al operei — și o parte din artiștii fondatori ai acestei instituții, au condus la grevă și conflicte personale, cu urmări violente și cu intervenția autorităților judiciare. În loc ca noua direcțiune să stăruie pentru aplanarea diferendului, dimpotrivă a menținut starea de spirit din care a isvorit. George Georgescu s'a expatriat, iar ceilalți artiști, frunțași ai primei noastre scene lirice, au fost alungați din drepturile ce li s'ar fi cuvenit ca fonda-

tori ai operei și artiști consacrați în țară și peste granițe. Tot anul au umbat ca să li se facă dreptate și să-și poată relua activitatea la instituția la a cărei fundațiune au avut rol hotărâtor.

Au rămas zadarnice toate sforțările. Iar stagiunea ce s'a încheiat n'a făcut de cât să întărească convingerea pe care o exprimam aci că, în parte cel puțin, lipsurile semnalate în activitatea operei se datorese îndărătniciei cu care artiști ca: Vrăbiescu, Mihăilescu-Toscani, Basiliu, Istraty, etc., sunt ținși în afară de posibilitățile de a-și pune arta lor în serviciul operei. Și-apoi să tolerăm spectacolele cu Gualtieri bunăoară?! Dar să nu continuăm!...

S'ar turbura regimul chixului și falsității și am contribui și noi, poate, la învrăjpire.

După una și alta, nici George Georgescu nu este aci, pentru ca să bănuim că ar exercita influența pretențiilor sale morale sau a capriciilor sale. Atunci, nu înțelegem ce se opune reprimirii artiștilor eliminați în cadrele de activitate ale operei. O contestare a capacității lor artistice nu are nimeni imprudența să încerce. Iar personal, chiar artiștii operei bănuși că ar întregine atmosfera de ostilitate în contra colegilor neangajați, recunosc dreptatea și însușirile acestora. Mărturisim că toată această chestiune e îmbrăcată într'atâta ciudățenie, în cât bănuim coaliții oculte care acționează la măcinarea creditului de care trebuie să se bucure instituția operei. Este un spirit de suspiciune, de îndoială, de igrasie misterioasă ce se răspândește în jurul operei, care alarmează sau decepționează și scade interesul pentru propășirea instituției. Am trăit doar toți în țara aceasta și cunoaștem eforturile și meritele muzicale ale artiștilor ostracițați. De ce atunci să nu punem în valoare calitățile lor pe scena lirică pe care au întemeiat-o în numele lor?

De ce să apelăm la streini inferiori, creind artiștilor noștri lirici perspective de proletariat? Nu e suspect?

Facem un călduros apel la bunul simț gospodăresc al d-lui Cocorăscu ca să-și revizuiască conștiința și să ia măsuri pentru ca să înceteze această intolerabilă situație de suspiciune ce înconjoară directoratul său general. Și să nu mai înârzie. Mai târziu, ar fi prea târziu.

GEORGE DIACU

EDITURA „UNIVERSUL“

„Bulgarii“, scene din captivitatea românilor în Bulgaria de C. Vlădescu

„Ce am văzut la Moscova“ de Henry Béraud

Domnișoara Celina (Roman) de I. Greulescu

„Gösta Berling“, roman interesant din viața norvegiană de S. Lagerlof

„In America pentru cauza românească“ de V. Stoica

„Juliette Rossignol“ Louis Dumur

„Măcelarul dela Verdun“

„Nach Paris“

„Vieți zdrobite“ (roman) V. Demetrius

In nordul Cenușii al Europei M. Negru

mat-o dealungul experienței sale creștine :

Studiile temeinice întreprinse în Academia de muzică vor distinge particularitățile pe care practica românească le-a imprimat cântului bisericesc bizantin. Căci, cu toată rigoarea canonică, mai ales la sate, cântăreții de biserică, lăsându-se pradă instinctului lor creator și sub înrăurirea mediului etnic, au operat asupra muzicii bisericești numeroase modificări, au inventat „faceri“ și chiar au compus piese nouă, care îndepartează considerabil cântarea bisericească în uz de cea din cărțile de ritual. În instituția academică, a carei întemeiere o propunem, se vor hotări marginile până unde aceste modificări pot fi săvârșite, se va stabili un mod general și unitar de cântare bisericească. Execuțiunea însăși a melodiilor bisericești, descifrarea și interpretarea semiografiei, a așa ziselor neune bizantine, a semnelor de expresiune este până astăzi neînțeleasă. Cercetările în această privință nu vor avea succes fără cunoașterea vechii notațiunii, cea dinainte de „masacru“ lui Chrysantos, cum numește Rebour reformul acestuia. Rezultatele vor fi deasemenea confruntate cu etosul muzical al poporului. În privința polifoniei, studiile vor fixa în primul rând în ce raport poate sta melodia bisericească bizantină cu sentimentul armonie al poporului și cu dia-tonismul prin excelență major, care a dat naștere funcțiilor armonice ale actualului sistem tonal. Dacă sunt tendințe de a construi o fesitură polifonică pe motive melodice bizantine nu este de utilizat alt procedeu decât cel acordic? Și în tot cazul, nu este de întreprins un ciclu de studii și experiențe asupra capacității polifonice a celor opt chhuri sau glasuri bisericești, tipurile gamale din muzica bizantină? Este doar știut ca până azi poporul nu cunoaște ată formă de polifonie -- dacă se poate numi aceasta polifonie -- decât un paralelism în octave sau însonul.

Red.

ACADEMIA DE MUZICA BISE-RICEASCA

Valorosul nostru cronicar muzical, d-l G. N. Georgescu-Breazul (=G. Diacu), profesorul dela conservatorul de muzică din Capitală și autor a numeroase studii din domeniul muzicografiei urmărește de câțva timp, fie în coloanele revistei noastre, fie în folietonul săptămânal al ziarului „Cuvântul“ o serie de probleme în legătură cu organizarea și facilitarea studiului muzical în țara noastră. „Arhiva fonografică“, al cărei promotor este pentru România, necesitatea

fundării unei biblioteci muzicale, înființarea unei Academii de muzică bisericească, iată câteva din temele ultimelor sale preocupări.

În legătură cu această din urmă problemă, în două folietoane ale „Cuvântului“, a stabilit până acum, distincția dintre cele două direcțiuni de muzică din biserică noastră : monodică bizantină și polifonică occidentală, adică între psaltichie și muzică corală. Academia de muzică bisericească va favoriza studiul ambelor direcțiuni, luând însă ca punct de reper pentru ambele : conștiința muzicală pe care poporul român și-a în-

ECOURI

MOLDOVENISM

□ Redactorul „Adevărului literar” comentează în ultimul său număr notița noastră în legătură cu „Viața românească și premisele naționale de literatură”.

Redactorul („Ad. lit.”) întrebuințează o metodă foarte comodă: amputează citatele și apoi ne judecă după canonul lui Praxitele. Noi ne-am sesizat — fără nici un gând grav, de altminteri, — de o contradicție, mai mult un lapsus calami a „Vieții Românești” (contradicție pe care citatul amputat al „Ad. lit.” o escamotează) și am tras concluzia evidentă pentru toți cei în curent cu literalele românești, că există un **moldovenism** pronunțat al literaților dela Iași. Redactorul „Ad. lit.” îl contestă. Totuș, d-sa știe că problema în mai largul ei e desbătută și de d-l G. Ibrăileanu și își află ceoul și în „Medelenii” lui Ionel Teodoreanu, în ambele volume, până acum apărute. Noi am surprins doar un aspect minor, și cel mai puțin agreabil al acestui fenomen psihologic.

Modul de a discuta al redactorului „Ad. lit.” adaugă însă acestui moldovenism și un pronunțat aer de iertan-se derivatul solticarism.

ROBERT DE FLERS

Scritorul francez, a cărui neașteptată moarte presa românească a deplânso de curând, în alese cuvinte, fusese pentru Români, până în prezenta războiului cel mare, autorul a nenumărate comedii de salon, spirituale și grațioase, din care s'a alimentat, în bună parte și repertoriul teatrelor noastre.

Războiul ni l-a făcut prieten, un mare prieten, al cărui cuvânt autorizat a răsunat de nenumărate ori în coloanțele ziarului „Figaro”, al cărui director literar a fost.

Nu mai departe, cu câteva zile înainte de neașteptatu-i sfârșit, scrisese un emoționant necrolog la moartea Regelui Ferdinand, pe care tot el așa de just îl numise Ferdinand cel Leal.

Pentru meritele lui literare, care-l promovaseră membru al Academiei Franceze și pentru sufletul lui generos, a cărui protecție, neamul nostru a cunoscut-o din plin, vie să-i fie amintirea.

PATRIOTISMUL INTELLECTUALILOR

Am amintit în numărul nostru trecut de călătoria scriitorului Georges Duhamel în Rusia, relațiune pe care o publică în continuare **Les Nouvelles Littéraires**. Am dat chiar un citat caracteristic. Desprindem, pentru astăzi, din acelaș interes documentar, un pasaj referitor la „patriotismul intelectualilor ruși”:

Mi se pare că lucrurile s'au schimbat deabinelea dela 1921. Noua generație de „savantii”, aceea care a fost extrasă din popor și care se elaborează în prezent, în facultățile muncitorești, în institutele de „profesori roșii” și alte pepinier de acelaș fel, această nouă generație ru e încă gata, mai are încă de așteptat. Ieșită din școală, îi vor mai trebui mulți ani ca să atingă o perfectă maturitate, experiență. Și cu toate acestea Rusia merge, ea funcționează din zi în zi mai bine. Pentru că intelectualii și-au reținut aproape peste tot, locul și funcțiunile. Regimul întărit, așa zice chiar umanizat, sigur de puterea și de viitorul său, a rechemat pe toți aceia pe cari aptitudinile, știința, treptatul lor îi desig-

nan pentru cutare sau cutare însărcinare. Am găsit în spitale, la căpătâiul bolnavilor, medici eminenti. Chirurgienți emeriți îndeplinesc cu răbdare nobila lor sarcină în luxoasele săli de operație ale spitalului Botkin.

Savantii al căror geniu însufletește institutele de fizică, de chimie, de fiziologie sunt aceiași pe care, de multă vreme, lumea întreagă îi cunoaște și îi prețuiește. Muzeele sunt conservate de oameni de valoare a căror știință nu e improvizată.

Unii, ca ilustrul Pavlov, și-au continuat cercetările lor admirabile, fără să acorde, de altfel, regimului nici asentimentul nici indulgența lor. Totuș ei lucrează și cu ce ingenioasă înfrățire. Alții au reluat eprubeta sau pana, considerând că serviciul științei e mai presus de cel al Statului și foarte hotărâți să se închidă în cea mai strictă neutralitate politică. Inși toți, după ce epoca de neliniște și de descumpănire trecu — cu toții au simțit că Rusia trebuia să trăiască și că nu putea să trăiască fără dânsii. O nouă „Intelligență” se formează, unită într-un cald patriotism. Rusia „interraționalistă” a aflat în chinul dezastrului său, o înfrățire naționalistă cu totul nouă. Am descoperit cu uimire, în privirea și celor mai sceptici, această înfrățire credincioasă, această dorință de a nu muri ca popor, ca trib, Rusia mutilată, agonizândă, a redevenit pentru toți ceva mare și august, care trebuie salvat, oricine ar fi stăpânii, oricare ar fi drapelul”.

REVISTE

□ La 1 Septembrie va apare „Pleida”, revistă lunară pentru poezie, critică și ideologie, cu colaborarea constantă a poezilor: Ion Buzdugan, Aron Cotruș, Horia Furtună, N. I. Herescu, Ion Pillat, T. Păunescu-Urmu, V. Voiculescu.

Redactori: N. I. Herescu și T. Păunescu-Urmu.

Redacția și Administrația: Str. Sf. Mina 14, Craiova.

DIN STRAINATATE

□ Ultimul roman, Catherine-Paris, al principesei Martha Bibescu a cunoscut o primire din cele mai călduroase. Unanimitatea elogiilor dela nedeșmînțitul Albert Thibaudet și până la malițiosul Jean Jacques Brousson e o dovadă sigură de frumusețea incontestabilă a romanului. Mai este însă ceva. E romanul unei fiice sufletești a Franței. Și francezii sunt, cum e și natural, sensibili la dragoste, mai ales când aceasta vine de la un scriitor original și colorat, cum este principesa Martha Bibescu. Poezia Parisului, poezie ce amintește pe toți marii amanți ai Luteției, dela Montaigne, până în ziua de azi, iată în fond tema ultimului roman al principesei Bibescu.

□ Biografiile romanțate se îmbogățesc cu un Stendhal de Paul Hazard și Frații Goncourt moralști de Ernest Seillière.

□ Fernand Divoire autorul Strategiei literare publică un volum de versuri: Itinerar.

Fagus, Viillon-ul contimporan, prepară o versiune modernă din Chanson de Roland.

□ Auguste Génin, istoric și etnolog renumit, autor al lucrărilor: Rasele mexicane, Dansurile, Muzica și Cântecurile mexicanilor vechi și moderni, prepară o

IN NUMARUL VIITOR

CORIOLAN SECUNDUS, fragment inedit de teatru, de Mihail Sorbul.

HENRY DEBERLY, portret de Elena Protopopescu.

SUPLICIUL FEDREI, fragment de roman de Henry Deberly.

POEME de A. Cotruș.

PETRECEREA, sfârșitul naveli d-lui Sylvius Rolando.

VIOARA MUTA, fragment de roman de N. Davidescu.

MAICA FEVRONIA, navelă de Sarina Cassvan-Pass.

lucrare redactată și în castilună și în franceză: Istoria Francezilor în Mexic.

Auguste Génin e în acelaș timp și romancier. Ultimul său roman El Robinson Espanol e scris direct în limba castilună.

□ Va apare o colecție de lux, sub titlul: „Les images de notre temps”. Va cuprinde 12 volume: Plan sentimental de Paris de H. Béraud; Route cavalière dela solitude de André Billy; La véritable madame Hanska de Marcel Bouteron; Dans une petite gare, Leon Tolstoi et Anatole France se sont rencontrés de Lucien Descaves; La mort du Lautar (Moartea Lăutarului?) de Robert de Flers, etc., etc., și Cahier d'idées et d'impressions de Paul Valéry, cu ilustrații de autor.

□ Essais critiques se numește colecția de opere critice pe cari a început să o editeze „La Nouvelle Revue Critique”.

Au apărut până acum: Flaubert et son milieu de Eduard Maynial; Des romantiques à nous de Pierre Lasserre; Du siècle romantique de André Thérive.

Vor mai apare: Explication du théâtre de ce temps de Fortunat Strowski; Charles Maurras de Raymond dela Tailhède; Physiologie de la critique de Albert Thibaudet; Le tourisme littéraire de Jacques Boulenger; Les idées viventes de Gonzague Truc; Du classicisme au symbolisme de Alfred Poizat.

□ Anchetele culturale ale presei franceze au fost todeauna ingenioase în formulare și interesante în răspunsuri. Numărul și numele personalităților literare și artistice, care participă la aceste jocuri ale spiritului sunt dovadă a interesului ce le suscită. Iată una din aceste anchete: Paris-Midi pune trei întrebări, pictorilor și sculptorilor, scriitorilor, directorilor de galerii de tablouri: 1) Credeți în utilitatea criticii de artă? 2) Ați constatat cumva să aibă, ea, critica, o influență asupra succesului sau insuccesului unei expoziții? 3) Societățile de opinie critice sau reacțiunile publicului în fața unei opere de artă au fost în stare să îmbogățesc sau să strice tendințele unor artiști?

□ Pentru toate cele neiscălite în această foaie, răspunde redactorul nostru „U. L.”: d. Perpessicius.